

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2022:II.CP.20.2022

Evidenčna številka: VSL00055725

Datum odločbe: 28.02.2022

Senat, sodnik posameznik: mag. Gordana Ristin (preds.), Suzana Ivanič Lovrin (poroč.), Gregor Špajzer

Področje: MEDNARODNO PRAVO ČLOVEKOVIH PRAVIC - MEDNARODNO ZASEBNO PRAVO - OBLIGACIJSKO PRAVO - ODŠKODNINSKO PRAVO - USTAVNO PRAVO

Institut: škodni dogodek - denarna odškodnina - vmesna sodba - mednarodna pristojnost - duševna bolezen - mednarodna zaščita - nastanitev v *azilnem* domu - namestitev v psihiatrično bolnišnico - protipravno ravnanje državnega organa - soprispevek oškodovanca k nastali škodi - status prosilca za *azil* - obseg pravic - pravica do osebnega dostojanstva - izročitev

Zveza: ZMZ-1 člen 50, 50/2-2. URS člen 26, 34. Listina evropske unije o temeljnih pravicah člen 1. Uredba (EU) št. 604/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnjke za mednarodno zaščito, ki jo v eni od držav članic vloži državljan tretje države ali oseba brez državljanstva člen 1. Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito člen 1

Jedro

Z ravnanjem tožene stranke je bilo poseženo v tožnikovo temeljno človekovo pravico in sicer v pravico do človekovega dostojanstva. Sodišče prve stopnje je zato pravilno ugotovilo, da je bilo ravnanje tožene stranke protipravno.

Prosilcem za mednarodno zaščito je potrebno pripadajoče pravice zagotavljati vse do dejanske izročitve.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se vmesna sodba potrdi.

II. Tožeča stranka sama krije svoje pritožbene stroške.

Obrazložitev

1. Z izpodbijano vmesno sodbo je sodišče prve stopnje odločilo, da je tožbeni zahtevek po temelju utemeljen.
2. Zoper vmesno sodbo se pravočasno pritožuje tožena stranka. Uveljavlja vse pritožbene razloge po prvem odstavku 338. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP¹). Predlaga, da pritožbeno sodišče sodbo prve stopnje spremeni tako, da tožbeni zahtevek zoper toženo stranko zavrne, tožeči stranki pa naloži v plačilo prijavljene in priznane stroške tožene stranke z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ali da izpodbijano sodbo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje. Navaja, da je sodišče zmotno ugotovilo, da med strankama ni spora o tem, da tožena stranka v spornem obdobju ni zagotavljala pravic prosilca za mednarodno zaščito. Tožena stranka se ni strinjala s tožečo stranko, da določene pravice tožniku niso bile vseeno zagotavljane. Tožnik je bil do 30.11.2017 hospitaliziran, kar pomeni, da mu je bila zdravstvena oskrba nudena tudi po 14.11.2017. Ministrstvo za zdravje je krilo stroške zdravljenja prosilca v Psihiatrični kliniki v času od 17.11.2017 do 19.11.2017. K računu je priložena tudi kopija izkaznice prosilca za mednarodno zaščito, ki je veljala do januarja 2018, iz česar izhaja, da tožniku izkaznica ni bila odvzeta. Tožniku v obdobju, na katerega se nanaša tožba, potrdilo za dostop do prostega trga dela ni bilo izdano, ker zanj v tem času ni zaprosil. Pred tem obdobjem je za potrdilo dvakrat zaprosil, vendar pa le-to ni bilo izdano, saj niso bili izpolnjeni zakonski pogoji.
3. Nadalje navaja, da je sodišče napačno uporabilo materialno pravo pri presoji protipravnosti. Sodna praksa je zavzela jasno stališče, da zgolj drugačna presoja ali interpretacija uporabe materialnega predpisa, ki bi se izkazala za nepravilno, še ne more biti podlaga za odškodninsko odgovornost po 26. členu Ustave RS. Da bi bilo mogoče govoriti o protipravnosti ravnanja organa tožene stranke, mora biti protipravnost ravnanja jasna in očitna. Izoblikovano stališče Vrhovnega sodišča RS je, da ni podlage za odškodninsko odgovornost, če je sodnik ravnal znotraj danih pooblastil, podobno velja tudi za odločanje upravnega organa. Obenem bi morale sodišče upoštevati še, da je šlo v predmetni zadevi za novo pravno področje razmejitve mednarodne pristojnosti, s čimer se je poleg slovenskih sodišč ukvarjalo tudi Sodišče Evropske Unije. Tožena stranka je vseskozi ravnala v prepričanju, da je njeno ravnanje pravno pravilno. Šlo je za zahteven pravni primer, kjer je argumentacija temeljila tudi na metodah razlage. Obenem je šele sodba Vrhovnega sodišča RS utemeljila povezavo med sodbo Sodišča EU v zadevi *CIMADE* in prenovljeno Recepcijsko direktivo. Iz navedenega izhaja, da je napačna ugotovitev sodišča, da je šlo za jasna določila materialnega prava in do tedaj dostopne sodne prakse ter da je posledično tožena stranka ravnala protipravno. Ker se sodišče ni dovolj opredelilo do navedb tožene stranke glede kvalificirane stopnje napačnosti, ima sodba takšne pomanjkljivosti, da se je ne da preizkusiti. Sodišče je napačno uporabilo materialno pravo tudi zato, ker je dalo premajhno težo tožnikovemu ravnanju dne 14.11.2017. Predaja na ta dan ni bila izvedena, ker je tožnik samovoljno zapustil prostore Azilnega doma, pri čemer mu je bilo pojasnjeno, kakšne bodo posledice njegovega odhoda. Urada ni obvestil, kam je odšel, zato mu pravic ni bilo mogoče zagotavljati. Če bi bila predaja realizirana, bi mu bile v Republiki Hrvaški zagotovljene vse pravice prosilca. S svojim ravnanjem je tožnik izpolnil dejanski stan konkludenčnega ravnanja, kot ga navaja 50. člen Zakona o mednarodni zaščiti.
4. Na vročeno pritožbo tožene stranke je tožeča stranka odgovorila in predlagala zavrnitev pritožbe.
5. Pritožba ni utemeljena.
6. Tožnik v tem postopku uveljavlja plačilo odškodnine za nepremoženjsko in premoženjsko škodo, ki jo je po tožbenih trditvah utrpel zaradi protipravnega odvzema pravic prosilca za mednarodno zaščito v obdobju od 14.11.2017 do 10.4.2018. Opira se na sodbo Upravnega sodišča RS, opr. št. I U 2750/2017, z dne 21.12.2017, ki je bila potrjena s sodbo Vrhovnega sodišča RS, opr. št. I Up 10/2018, z dne 4.4.2018, s katero je bilo ugotovljeno, da je tožena stranka s tem, ko je pred izvršitvijo sklepa o predaji tožnika Republiki Hrvaški,

tožniku z dnem 14.11.2017 prenehala zagotavljati materialne pogoje za sprejem in zdravstveno varstvo, skladno z ZMZ-1 in direktivo 2013/33/EU, kršila pravico do človekovega dostojanstva iz 1. člena Listine EU o temeljnih pravicah oziroma iz 34. člena Ustave RS ter toženi stranki naloženo, da mora po pravnomočnosti sklepa nemudoma odpraviti nezakonito stanje. Tožena stranka se je branila z ugovori, da je tožniku v predmetnem obdobju zagotavljala določene pravice in predvsem, da njeno ravnanje ne izpolnjuje standarda kvalificirane protipravnosti. Sodišče je po izvedenem dokaznem postopku ugotovilo, da je tožbeni zahtevek po temelju utemeljen in izdalo vmesno sodbo. Odločanje o višini oziroma o ugovorih glede obsega škode in stroških je pridržalo za končno odločbo (prvi odstavek 315. člena ZPP).

Ugovori glede zmotne in nepopolne ugotovitve dejanskega stanja

7. Neutemeljeni so ugovori tožene stranke, ki se nanašajo na pravilnost ugotovljenega dejanskega stanja. V nasprotju s pritožbenimi navedbami, sodišče prve stopnje v obrazložitvi ni navedlo, da med strankama ni spora o tem, da tožena stranka v spornem obdobju ni zagotavljala pravic prosilca za mednarodno zaščito, temveč je navedlo: »...ni spora o tem, da tožena stranka v spornem obdobju tožniku ni zagotavljala (*vseh*) pravic...« (17. tč. obrazložitve). Pravilna je ugotovitev sodišča prve stopnje, da sta se stranki strinjali, da v predmetnem obdobju tožniku določene pravice niso bile zagotavljane (npr. pravica do nastanitve), iz česar izhaja, da je nesporno, da tožena stranka tožniku ni zagotavljala vseh pravic, do katerih je bil upravičen tožnik. Obenem pritožba neutemeljeno navaja, da je tožena stranka v predmetnem obdobju tožniku zagotavljala pravico do zdravstvenega varstva. Četudi je Ministrstvo za zdravje krilo stroške zdravljenja tožnika v Psihiatrični kliniki v času od 17.11.2017 do 19.11.2017 in mu izkaznica ni bila odvzeta, je bilo tožniku 14.11.2017 rečeno, da nima več statusa prosilca za mednarodno zaščito, da mora izprazniti sobo, ki jo je zasedal v *azilnem* domu in vrniti kartico prosilca za mednarodno zaščito, tožnik pa je bil nato z dnem 19.11.2017 izbrisan iz registra prosilcev za mednarodno zaščito. Sodišče prve stopnje zato pravilno ugotavlja, da tožniku te pravice niso bile zagotavljane. Prav tako so neutemeljene pritožbene navedbe glede zagotavljanja dostopa do prostega trga dela. Tožeča stranka namreč ne uveljavlja škode iz tega naslova, zato sodba sodišča prve stopnje niti nima ugotovitve, da je prišlo do kršitve te pravice.

Ugovori glede pravilne uporabe materialnega prava

8. Pritožba prav tako neutemeljeno očita sodišču prve stopnje napačno uporabo materialnega prava. Sodišče je, v nasprotju s pritožbenimi očitki, izhajalo iz ustaljene sodne prakse, ki za protipravnost ravnanja organa tožene stranke zahteva, da gre za kvalificirano stopnjo napačnosti oz. kršitve, ki so zavestne, namerne in očitne. Te se med drugim kažejo kot nerazumno odstopanje od jasnih določb materialnega prava in uveljavljene sodne prakse (sodba Vrhovnega sodišča RS, opr. št. III Ips 5/2014), na kar je svojo odločitev v izpodbijani sodbi pravilno oprlo sodišče.

9. Upravno sodišče RS je namreč že v sodbi opr. št. I U 976/2017, z dne 5.5.2017, zavzelo stališče, da sklep Ministrstva za notranje zadeve, izdan po Dublinski uredbi, ki se še ni začel izvrševati, čeprav je pravnomočen in izvršljiv, ne pomeni, da je s tem prosilec izgubil status prosilca za mednarodno zaščito, če sklep dejansko ni bil izvršen. Pri tem pritožbeno sodišče izpostavlja, da je bila tožena stranka v tem postopku stranka in se zato ne more sklicevati na nepoznavanje te odločitve. Obenem sodišče pravilno ugotavlja, da tožena stranka tudi ni upoštevala sekundarnih pravnih virov Evropske Unije, in sicer Dublinske uredbe (Uredba (EU) št. 604/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26.6.2013) in Recepcijske direktive (Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26.6.2013), iz katerih izhaja, da postopek odločanja o prošnji za mednarodno zaščito ni končan že s sklepom o predaji. Posledično morajo biti prosilcem za mednarodno zaščito še naprej zagotovljene pripadajoče pravice. Pritožbeno sodišče dodaja, da je takšno stališče že leta

2012 zavzelo tudi Sodišče Evropske Unije v zadevi C-179/11 *Cimade in GISTI* z dne 27.9.2012. Sodišče Evropske Unije se je v tej zadevi izrecno opredelilo, da zahteve iz 1. člena Listine EU o temeljnih pravicah, v skladu s katerimi je potrebno spoštovati človekovo dostojanstvo, nasprotujejo temu, da bi bil prosilec za mednarodno zaščito izključen (pa četudi le za začasno obdobje preden bi bil dejansko predan odgovorni državi članici) iz zaščite minimalnih pravic, ki jih določa Recepcijska direktiva.

10. Pomembnost varstva temeljnih človekovih pravic s strani državnih organov je v sklepu, opr. št. II Ips 52/2021, izpostavilo tudi Vrhovno sodišče RS. S tem sklepom je Vrhovno sodišče razveljavilo sodbo Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. II Cp 303/2020, na katero se sklicuje pritožnik. Vrhovno sodišče RS je namreč zavzelo stališče, da ima pri presoji kvalificirane protipravnosti dodatno težo dejstvo, da je bilo s spornim ravnanjem poseženo v ustavno varovano človekovo pravico. »Pri nezakonitem posegu v ustavno varovano (človekovo) pravico veljajo za presojo ravnanja toženkega organa strožja merila skrbnosti oziroma je prag kvalificirane protipravnosti nižji kot v primeru, če bi šlo za »navadno« zakonsko pravico.« Tudi v danem primeru je bilo z ravnanjem tožene stranke poseženo v tožnikovo temeljno človekovo pravico in sicer v pravico do človekovega dostojanstva. Posledično je še toliko bolj jasno, da je sodišče prve stopnje pravilno ugotovilo, da je bilo ravnanje tožene stranke protipravno.

11. Ni relevantna sodba Vrhovnega sodišča RS, opr. št. III Ips 31/2020, z dne 13.10.2020, na katero se sklicuje pritožnik, saj se le-ta nanaša na primere, ko je sodna praksa nejasna, kar pa ne velja za predmetno zadevo. Prav tako ni relevantno sklicevanje pritožnika na sodbo, ki ugotavlja, »je šlo za uporabo materialnega prava, ki se je ob odločanju Upravnega sodišča resda izkazalo za napačno, kar pa samo po sebi še ne predstavlja protipravnosti«. V danem primeru je namreč že pred sodbo Upravnega sodišča RS glede nezakonitosti odvzema pravic tožniku obstajala jasna sodna praksa, da morajo biti prosilec za mednarodno zaščito pravice zagotovljene vse do dejanske izvršitve.

12. Ne glede na to, kakšne metode razlage je uporabljalo Upravno sodišče RS v obrazložitvi odločbe, opr. št. I U 2750/2017, z dne 21.12. 2017, je bilo v sodni praksi že pred 14.11.2017 (dnem, ko so tožnika obvestili, da nima več statusa prosilca za *azil*) vzpostavljeno jasno stališče, da je potrebno prosilec za mednarodno zaščito pripadajoče pravice zagotavljati vse do dejanske izročitve, zato je neutemeljena pritožbena navedba, da gre za zahteven pravni primer, kjer je argumentacija Upravnega sodišča RS temeljila na metodah razlage.

13. Neutemeljene so pritožbene navedbe, da je šele sodba Vrhovnega sodišča RS utemeljila povezavo med sodbo CIMADE in prenovljeno Recepcijsko direktivo. Relevantne določbe se namreč z novo direktivo niso spremenile, zato je logično, in v skladu z doktrino Sodišča Evropske Unije *acte éclairé*, da velja njihova že vzpostavljena interpretacija.

Ugovori glede kršitev pravil postopka

14. Glede na to, da je sodišče prve stopnje v svoji obrazložitvi izhajalo iz koncepta kvalificirane protipravnosti in tudi utemeljilo, zakaj je ta standard izpolnjen, ne držijo pritožbene navedbe, da se sodišče ni dovolj opredelilo do navedb tožene stranke glede kvalificirane stopnje napačnosti. Posledično sodba tudi nima takšnih pomanjkljivosti, da se je ne bi dalo preizkusiti, kot to v pritožbi navaja tožena stranka. Bistvena kršitev določb pravnega postopka po 14. točki 2. odst. 339. člena ZPP ni podana.

Ugovori glede ravnanj tožnika

15. Navsezadnje pritožba sodišču neutemeljeno očita, da je dalo premajhno težo tožnikovemu ravnanju, t.j.

da je dne 14.11. 2017 samovoljno zapustil *azilni* dom. Sodišče je pravilno utemeljilo, da ravnanje tožnika ne predstavlja njegovega soprispevka, niti njegove zavestne odločitve, da ne bo uveljavljal pravic prosilca za mednarodno zaščito. Tožniku je bilo že 14.11.2017 pred odhodom iz *azilnega* doma pojasnjeno, da nima več statusa prosilca za mednarodno zaščito, da mora izprazniti sobo, ki jo je zasedal v *azilnem* domu in vrniti kartico prosilca za mednarodno zaščito, zato v nadaljevanju tudi ni imel obveznosti in dolžnosti, ki jih ima po Zakonu o mednarodni zaščiti (ZMZ-1²) prosilec za mednarodno zaščito. Pravilen je zaključek sodišča prve stopnje, da tožniku ni mogoče očitati, da se je s tem, ko je zapustil *azilni* dom in odšel, ter Urada za oskrbo in integracijo migrantov ni obvestil, kje je, zavestno odločil, da ne bo uveljavljal pravic prosilca za mednarodno zaščito in sam povzročil, da mu jih ni bilo mogoče zagotavljati. Z zapustitvijo *azilnega* doma je tožnik le oviral izvršitev sklepa o predaji Republiki Hrvaški. Za zagotovitev navzočnosti prosilca za mednarodno zaščito in za izvedbo predaje pristojni državi pa so na voljo po ZMZ-1 predvideni ukrepi. Prav tako ni mogoče šteti, da je tožnikovo prošnjo za mednarodno zaščito mogoče šteti za umaknjeno po določbi druge alineje 2. odst. 50. člena ZMZ-1. Sodišče prve stopnje je namreč pravilno ugotovilo, da je tožnik 14.11.2017 res zapustil *azilni* dom, a se je še istega dne želel vanj ponovno vrniti, kar mu ni bilo dopuščeno. Tako ni mogoče zaključiti, da se v treh dneh od samovoljne zapustitve tožnik ni vrnil v *azilni* dom ali njegovo izpostavo. Tožena stranka tudi ni zatrjevala, da bi bil tožniku izdan in vročen sklep o umiku prošnje za mednarodno zaščito.

16. Glede na navedeno in ker ni našlo kršitev, na katere je dolžno paziti po uradni dolžnosti (2. odst. 350. člena ZPP), je pritožbeno sodišče pritožbo tožene stranke zavrnilo kot neutemeljeno in potrdilo vmesno sodbo sodišča prve stopnje (353. člen ZPP).

17. Tožeča stranka sama krije svoje pritožbene stroške, saj z odgovorom na pritožbo ni bistveno prispevala k razjasnitvi zadeve (1. odst. 155. člena ZPP).

¹ Ur. l. RS, št. 26/1999 s spremembami.

² Ur. l. RS, št. 16/17 s spremembami.

Datum zadnje spremembe: 27.05.2022